

Виступ керівника Інституту, академіка НААН С.А. Балюка на Загальних зборах відділення землеробства, меліорації та механізації НААН

Шановні колеги!

Ми підтримуємо основні положення доповідей Президента НААН академіка Я.М. Гадзала, академіка-секретаря відділення землеробства, меліорації та механізації НААН, академіка В.Ф. Камінського, проект Постанови Загальних зборів НААН, звернення та інші документи. Головне — НААН, Президія та відділення працюють у плановому режимі, проводяться засідання Президії, бюро Президії і відділень, приймаються важливі рішення, постанови, документи щодо роботи Академії, наукових установ і дослідних підприємств в умовах воєнного стану. Це дуже важливо в моральному аспекті.

У той же час є ряд проблемних питань, які потребують обговорення, доопрацювання, доповнення і вирішення.

Аналіз роботи Національного наукового центру «Інститут грунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського».

Харків – це зона активних бойових дій, у місті зруйновано більше 2000 будинків і обстріли продовжуються. На щастя, Інститут, його будівлі і споруди майже не пошкоджено, організовано постійну цілодобову охорону території Інституту. Наукові співробітники працюють в дистанційному режимі. Виплати заробітної плати за січень-квітень проведено своєчасно й у повному обсязі. Займаємося заробітною платою за травень, заплачено податки до бюджету всіх рівнів, проводяться роботи з підтримки збройних сил України.

Проблемні питання

- 1. Вплив збройної агресії рф на ґрунти і ґрунтовий покрив.**

Ґрунтові ресурси України зазнають масштабної руйнації, погіршення якості, посилення процесів деградації – механічної, хімічної (забруднення), фізичної (переушільнення), фізично-хімічної, біологічної та ін. Це новий напрям дослідження і ми включили його до планів науково-дослідних робіт і робочих програм. Наразі вже розпочали дослідження – польові, камеральні та аналітичні. Є вже й перші результати — рекомендації товаровиробникам стосовно рекультивації порушених земель (ґрунтів). Основний методичний підхід — діагностика шляхом дистанційного зондування, а основні проблеми — якість космічних знімків і допуск до об'єктів. Вважаємо, що ця проблема потребує виділення її на рівні окремої програми наукових доліджень (бажано міжвідомчої). Важливим шляхом вирішення проблеми є й організація системи моніторингу земель на рівні області, оновлення ґрунтово-картографічних матеріалів і об'єднання зусиль аналітичних лабораторій. Плануємо підготовку рекомендацій та інформаційно-аналітичної довідки до розгляду на засіданні Ради національної безпеки і оборони України методики визначення шкоди та збитків, завданих ґрунтовим ресурсам внаслідок збройної агресії рф. Є відповідне рішення Державної екологічної інспекції України про створення робочої групи з розроблення методичних документів та порядку визначення шкоди та нарахування збитків, завданих природним ресурсам та навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії рф; до складу групи входять 2 співробітника Інституту — А.В. Кучер і М.О. Солоха. Ці питання пропонуємо включити до Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища та до екологічних паспортів областей.

2. Загальнодержавна програма використання й охорони земель.

В Україні вже 30 років відсутня Державна програма охорони земель. Склалася парадоксальна ситуація – країна, що має унікальний ґрунтовий покрив не має програми його охорони. Підготовлено (за нашою участю) проект

Розпорядження КМУ (січень 2022 р.) «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель». Дано доручення Мінагрополітики України щодо підготовки Програми. Мова йде про принципово новий тип документу, що забезпечить, шляхом поєднання зусиль усього суспільства, досягнення головної мети — збереження ґрунтів їх екологічної та соціально-економічної значущості, реалізації потенціалу родючості ґрунтів (за нашими розрахунками тільки завдяки природному потенціалу ґрунтів ми вирощуємо 40 млн т зерна). Вважаю, що це найбільш актуальна програма, і має бути основою для формування програм регіональних, обласних, районних і територіальних громад, яка повинна бути гармонізована з Європейською ґрунтовою Стратегією. Це — свого роду план Маршала з відновлення країни, її агропромислового комплексу та вирішення продовольчої проблеми. Свої пропозиції ми направили до Мінагрополітики України і вважаємо що наукові установи НААН повинні розробити і представити до Мінагрополітики проєкт «Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель».

3. Укріплення міжнародних зв'язків, активізація міжнародного співробітництва.

Ми підготували і направили Звернення Колектива Інституту до міжнародних інституцій, фахівців ґрунтознавців та агрохіміків. Отримали підтримку (моральну і матеріальну) і зараз працюємо над міжнародним проєктом, грантом у т.ч. в рамках Ґрунтової стратегії ЄС до 2030 року «Отримання переваг здорових ґрунтів для людей, їжі, природи та клімату». 23-25 травня 2022 р. відбудеться Пленарна асамблея Глобального ґрунтового партнерства ФАО. Ми плануємо взяти участь (є запрошення і реєстрація) і підготували на розгляд інформацію щодо впливу збройної агресії РФ на ґрунтовий покрив, погіршення його стану, прогнозу подальшої трансформації, збитків, ролі і важливості польових дослідів.

4. Дослідна мережа

Донецький регіон — зона активних бойових дій, ми не маємо доступу до полігонів та польових дослідів.

ДП «ДГ» Граківське» ННЦ ІГА (Чугуївський р-н, Харківська обл.) — територія окупована, є пошкодження будівлі, немає доступу до польових дослідів;

Харківський р-н (с. Коротич) — не окупована територія, проведено посів сільськогосподарських культур на всій площі, ведуться польові досліді з обмеженим доступом.

Шукаємо інші шляхи вирішення проблеми польових експериментів з урахуванням дослідної мережі установ-співвиконавців, посилення координаційної ролі головної установи і координаційно-методичної ради.

Наші наукові досягнення відображено у доповідях Президента НААН, академіка Я.М. Гадзала і академіка-секретаря відділення землеробства, меліорації та механізації НААН, академіка В.Ф. Камінського в достатньому обсязі, і я детально на цих розробках не зупиняюсь. Відмічу лише наш внесок в нормативно-правове забезпечення охорони ґрунтів, технологічне забезпечення, інформаційне забезпечення, оновлення ґрунтово-картографічних матеріалів, гармонізованих з міжнародними вимогами, як складової глобальних картографічних матеріалів, організацію і функціонування Українського ґрунтового інформаційного центру, рекомендації з проведення весняних польових робіт в умовах недостатнього ресурсного забезпечення, звернення до міжнародних інституцій, виконання міжнародних проєктів і грантів. Відмічу, що ці досягнення в основному конкурентоспроможні, вони є складовими глобальних, світових і європейських розробок, документів і карт.

Шановні колеги!

Я впевнений, що відновлення України пов'язано з ґрунтами — нашими чорноземами. Це той локомотив, який витягне Україну з економічної кризи, це основа гарантії продовольчої безпеки на етапі воєнного стану і далі — на етапі поствоєнного розвитку.

Дякую за увагу, Слава Україні!

17.05.2022 р.